

Zrod totalitarismu, téma stále živé

V Ostravě se konal devatenáctý ročník divadelní přehlídky Ost-ra-var

VLADIMÍR JUST

Za těch devatenáct let, co na festival ostravských činoherních (ale i alternativních, kabaretních, donedávna i loutkových) divadel jezdím, už se stačil Ost-ra-var dostatečně vyprofilovat na to, abychom mohli shrnout jeho nepopíratelná specifika (ale i některé chronické problémy).

Lesk a bída reflexe

Festival je mj. setkáním studentů a pedagogů prakticky všech současných českých a slovenských vysokých škol, jež se teoreticky i prakticky zabývají divadlem (letos se aktivně zúčastnili i odborníci z Polska a Maďarska). A tak tím nejtypičtějším – a dodejme, nejkontroverznějším –, čím se Ost-ra-var liší nejen od velkých přehlídek typu Plzeň nebo Hradec, ale i od obdobných podniků regionálních, je důkladná kritická reflexe, již jsou podrobeny bez výjimky všechny uváděné inscenace (letos jich bylo čtrnáct a tři v rámci off programu). A to nejen ve festivalovém zpravodaji, ale hlavně na proslulých kritických seminářích, v nichž na úvod promlouvá vždy dvojice student a pedagog (popř. pozvaný kritik).

Je to občas jalové, jindy bolavé (zvláště pro přítomné tvůrce inscenací), ale nelze těmto debatám upřít živou bezprostřednost aktuální kritické reakce, mnohdy byly

Slyšení. Marek Cisovský jako Adolf Eichmann.

FOTO KOMORNÍ SCÉNA ARÉNA

v minulosti dokonce zábavnější. jiných médiích dodatečně pláčou nad úrovní debaty, v níž prý nezaznělo a mělo zaznít to či ono.

Vrcholy a propady

K milým překvapením letos patřila účast nového profesionálního souboru, který – ač nazvaný Stará aréna – je mladý nejen svou existencí a věkem, ale především divadelním názorem. Představení *Dívky ze Sorok* (na motivy povídek

Curzia Malaparteho zdramatizoval režisér Pavel Gejguš) sálalo energií, obdivuhodná byla jeho metaforičnost (základním materiálem je obnažené lidské tělo), empatie i vhled dnešních dvacetiletých do nelehké situace slušného člověka, vrženého do neslušné doby (což byla situace samotného Malaparteho, vrženého Mussoliniho režimem do pekla východní fronty).

Podobným překvapením byla pro mne návštěva dalšího, divadlem pozoruhodně zabydleného „prostoru s duší“ – Absintového klubu Les, kde dvě zkušené herečky zdejších zavedených divadel Pavla Gajdošiková (sobě podobná Adina Mandlová) a Zuzana Truplová (sobě nepodobná, zato po duchu skvěle vystižená Lída Baarová) v rámci v off programu uvedly komorní hru Tomáše Vůjtky *Spolu* (režie Vojtěch Tomášek).

Podobné téma z úplně jiného zorného úhlu ostatně rozehrál Tomáš Vůjtek a režisér Ivan Krejčí v jedné z nejuspěšnějších inscenací festivalu *Slyšení* (Komorní scéna Aréna). Marek Cisovský tu v roli Eichmanna exceloval nejen, jak se mnozí rozplývali, pouhou nápodobou svého předobrazu (to by bylo sakra málo), ale především svým názorem na něj: ve své přesné studii pokročilé fachiologie ukázal, do jakých pekel vedou takzvané „dobré úmysly“ (dodejme každého) pilného úředníka a slouhy moci, neptá-li

se po smyslu své práce. Že úspěch Arény – ani trvalá aktuálnost tématu, které bych nazval nenápadný zrod totalitarismu – nebyly náhodné, dokázalo i Krejčího jevištní přečtení relativně málo hrané Shakespearovy komedie *Veta za vetu*. Pod názvem *Něco za něco* tu rozehráli téma zneužití moci kromě standardně skvělého Cisořského, Alberta Čuby, Pavly Dostálové či Aleny Sasínové i mladší členové souboru (Štěpán Kozub ve znamenité „dvojroli“ knížete a mnicha, Petr Panzenberger v roli Kata aj.).

Ke kladům přehlídky tentokrát vydatně přispělo i spolupřítel Národní divadlo moravskoslezské, zejména svou podnětnou, nepodbíživou dramaturgií (Felicia Zeller Jesper Halle, Christopher Marlowe, Rebeka Kricheldorf, Ivan Buraj aj.), k propadům naopak tentokrát patřilo časem dokonale zvětralé a vyčichlé Krausovo *Nahniličko* v Divadle Petra Bezruče (režie Janka Ryšánek Schmiedová).

Že věci ovšem nejsou – zvláště pak ne v Ostravě – černobílé, dokázala v témže divadle, namnoze s týmiž herci a v téže režii inscenace McDonaghova *Osiřelého západu*, která rozhodně nebyla horší (řekl bych spíš naopak) než veleúspěšný Sokolův pokus o tentýž text v pražském Činoherním klubu.

Autor je teatrolog